

4

TERVEYS JA PUHDAS VESI

4. TERVEYS JA PUHDAS VESI

Lapsilla on oikeus elää mahdollisimman terveenä
ja saada tarvittaessa hoitoa.
Artikla 24

Terveys on ihmisoikeus

Maailman väestön terveys on parantunut merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana. Alle 5-vuotiaiden kuolleisuus on vähentynyt 47 prosentilla, äitiysneuvolaan pääsy on helpottunut ja vesi- ja sanitaatiotilanne on parantunut. Edistyksestä huolimatta suurella osalla maailman ihmisiä ei ole saatavilla riittävän hyviä terveyspalveluita. Terveys on ihmisoikeus, mutta etenkin köyhimpien, kouluttamattomien ja syrjäseuduilla asuvien kohdalla se ei toteudu. Terveystilanteen parantaminen on tärkeää köyhimpien maiden taloustilanteen kohentamiseksi. Terve väestö on tuotteliasta. Samalla myös sukupolvelta seuraavalle periytyvä köyhyyden kierre, joka aiheuttaa sairauksia ja ennenaikaisia kuolemia, on mahdollista katkaista.

Nälkä aiheuttaa yhden suurimmista terveysriskeistä. Aliravitsemus vaikuttaa lähes puoleen kehitysmaiden alle 5-vuotiaiden kuolemista. Hivenaineiden puute altistaa erilaisille taudeille ja heikentää fyysistä ja henkistä kehitystä sekä oppimis- ja työkykyä. Tiedon puutteella on myös vaikutusta kehitysmaiden terveysongelmiin. Ihmiset eivät aina tiedä, miksi rokotus pitäisi ottaa, miten tunnistaa sairauden oireet tai milloin hakea apua. Haasteena on myös saatavilla olevan hoidon puute. Monessa kehitysmaassa terveyssektori ei saa tarpeeksi rahaa, välimatkat hoitoon ovat liian pitkiä eikä henkilökuntaa ole riittävästi.

Aliravitsemuksen ohella suurimpia terveysriskejä ovat likainen vesi, käymälöiden ja viemäroinnin puute sekä huono hygienia, jotka aiheuttavat suuren osan kehitysmaiden sairauksista. Vaarassa ovat ensisijaisesti lapset, jotka kärsivät aikuisia enemmän ripulin ja koleran kaltaisista taudeista. Esimerkiksi ripuliin kuolee edelleen yli 760 tuhatta alle 5-vuotiasta lasta joka vuosi.

Oikeus puhtaaseen veteen

Maailmanlaajuisesti yli 780 miljoonaa ihmistä joutuu juomaan likaista vettä ja 2,5 miljardilta ihmiseltä puuttuu pääsy asianmukaisen viemäroinnin piiriin. Kunnollisen vesijärjestelmän puuttuessa vesi saastuu, kun maatalouden ja teollisuuden jätteet päästetään vesistöihin. Myös kunnollisen sanitaation puute likaa vesiä. Käymälöiden puuttuessa tarpeet tehdään luontoon, josta bakteerit kulkeutuvat edelleen saastuttamaan alueen vesivarantoja.

Puhtaan veden saanti on monilla seuduilla haastavaa. Veden kantaminen pitkien matkojen päästä on usein naisten ja tyttöjen tehtävä, johon saattaa kulua useita tunteja päivästä. Painavien vesiasioiden kantaminen on raskasta työtä, eikä aikaa tai voimia jää koulunkäyntiin tai muuhun tuottavaan työhön. Kehitysmaiden tyttöjen koulunkäynnin esteeksi muodostuukin usein jokapäiväisen veden kantaminen. Myös puutteellinen sanitaatio voi olla este tyttöjen koulunkäynnille: usein tytöt jättävät koulun kesken myös siksi, ettei koulussa ole tytöille erillistä vessaa.

Kehitysmaiden vesi- ja sanitaatiohuoltoa pitäisikin pyrkiä parantamaan pysyvästi. On myös tärkeää tiedottaa puhtaan veden ja hyvän hygienian merkityksestä terveydelle. Jos käsien pesu ei muodostu rutiiniksi, vie huono hygienia puhtaan veden tuomat hyödyt. Lisäksi maailman vesivaroista huolehtiminen globaalisti on tärkeää. Jotta puhdasta vettä riittää kaikille, on esimerkiksi veden kulutukseen kiinnitettävä huomiota.

OPPITUNTI PUHTAAN VEDEN MERKITYKSESTÄ TERVEYDELLE

2x
45 min.

TAVOITTEET

Oppitunnin aikana pohditaan terveyteen vaikuttavia tekijöitä omakohtaisesti ja globaalisti sekä tutustutaan lasten terveydenhuoltoon, ravitsemukseen ja tautien ehkäisyyn. Tavoitteena on ymmärtää, että kehitysmaissa puhtaan veden rajallisella saannilla on suuri vaikutus lasten terveyteen.

OPPITUNTI TIIVISTETTYNÄ

Neljännellä oppitunnilla käsitellään lasten terveyteen globaalisti vaikuttavia asioita: rokottamista, neuvolajärjestelmää, ravitsemusta sekä yleisimpiä lastensairauksia Suomessa ja toisaalta kehitysmaissa (vertailumaana Uganda). Aihetta käsitellään toiminnallisella kiertopistetyöskentelyllä.

OPPITUNNIN RAKENNE

OPPITUNNIN KULKU

EDELLISEN OPPITUNNIN KYTKEMINEN UUTEEN AIHEESEEN

10 min.

Tavoitteet: Tutustua koulunkäyntiin eri aikakausilla. Huomata, että koulunkäyntiin liittyvät käytänteet ovat erilaisia eri paikkakunnilla, eri kouluissa ja eri opettajien luokissa. Oivaltaa yhtymäkohtia suomalaisen lapsen koulunkäynnin ja kehitysmaassa tapahtuvan koulunkäynnin väliltä.

Menetelmä: Haastattelujen purku, opetuskeskustelu.

Tarvikkeet: Vihko.

Lukekaa luokassa kaksi haastattelujen perusteella tehtyä kirjoitusta entisajan koulunkäynnistä. Pohtikaa yhdessä, mitä samankaltaisia piirteitä entisajan koulussa ja nykypäivän koulussa on kehitysmaiden koulunkäyntiin nähden.

Haastatteluja voidaan myöhemmin käyttää aineistona luokan lehteen tai muuhun tuotokseen.

KIERTOPISTETYÖSKENTELY

4 x
10 min.

Tavoitteet: Saada tietoa erityisesti pienten lasten terveyteen globaalisti eniten vaikuttavista tekijöistä, mm. puhtaasta vedestä ja rokotuksista sekä terveydenhuollosta.

Menetelmä: Kiertopistetyöskentely.

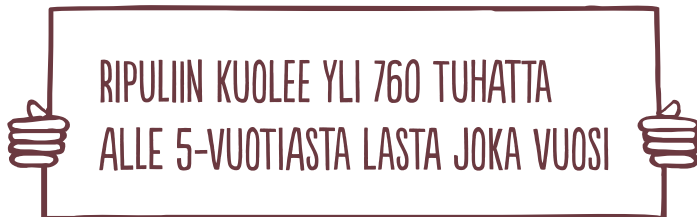
Tarvikkeet: Oppilaiden omat rokotus- ja neuvolakortit, kiertopisteiden tehtävänannot, luokan tietokone tai tietokonealuokka, roolitekstit, pulpetit järjestettynä ryhmien työskentelypisteiksi.

Järjestä luokan pulpetit ennen tunnin alkua työskentelypisteiksi (esim. neljä pulpettia vastakkain). Jaa kullekin työskentelypisteelle oppimisympäristöstä tulostamasi ohje valmiiksi odottamaan. Tarkoitus on työskennellä neljän hengen ryhmissä niin, että jokainen ryhmä toimii yhdellä pisteellä 15 minuuttia ja vaihtaa sitten seuraavalle pisteelle.

Jokainen ryhmä käy harjoituksen aikana jokaisella työskentelypisteellä. Jos oppilaita on paljon, voit tehdä kaksi kiertopistealuetta vierekkäin, joista molemmista löytyy samat neljä pistettä.

Jaa oppilaat ryhmiin ja ohjeista ryhmät työskentelemään kiertopisteissä 15 minuuttia kerrallaan. Jokaisesta pisteestä tulee tehdä ohjeiden mukaiset muistiinpanot omaan vihkoon, jotta ryhmä pystyy esittelemään tekemänsä havainnot ja pohdinnat muulle luokalle.

KIERTOPISTETYÖSKENTELYN YHTEENVETO

15 min.

Tavoitteet: Jakaa ryhmien tuottamaa tietoa ja kokoamia pohdintoja oppilaiden välillä.

Menetelmä: Ryhmäkeskustelu.

Tarvikkeet: Vihko.

Purkaka kiertopistetyöskentely keskustelemalla ryhmien vastauksista. Pyydä yhtä ryhmää jokaista pistettä kohden kertomaan omat vastauksensa koko luokalle.

Purkaka tehtävät, ja anna luokalle samalla oikeat vastaukset pisteiden tehtäviin:

- Ravitseminen: Lautasmallissa puolet lautasesta täytetään kasviksilla, neljännes perunalla, tummalla pastalla tai riisillä, viimeinen neljännes vähärasvaisella ja -suolaisella lihalla, kanalla, kalalla tai palkokasveilla. Aterian täydentää pala vähäsuolaista täysjyväleipää kasvimagariinilla sekä lasillinen rasvatonta maitoa tai piimää.
- Lääkärissä: Potilas 1 = tuhkarokko, potilas 2 = malaria, potilas 3 = hepatiitti-A. Pyydä ryhmiä esittelemään lyhyesti sairaudet, josta ne ovat hakeneet lisätietoa.
- Rokottaminen ja sairauksien vertailu: käykää pisteiden vastaukset keskustellen läpi.

TUNNIN LOPETUS JA KOTITEHTÄVÄT

5 min.

Tavoitteet: Kiinnittää huomiota omaan vedenkulutukseen ja miettiä, voisiko oppilas itse vaikuttaa tottumuksiinsa. Saada tietoa vesiteitse tarttuvista taudeista.

Menetelmä: Pohdinta, tiedonhaku.

Tarvikkeet: Kysymykset kotitehtäviä varten tulostettuna oppimisympäristöstä, vihko, internet tai kirjasto.

Jaa oppilaille ennakoon tulostamasi kysymykset veden käytöstä tai heijasta ne kirjasta seinälle. Ohjeista oppilaita vastaamaan kysymyksiin vihkoonsa.

Kysymykset vedenkäytöstä:

1. Mihin kaikkeen käytät vettä päivän aikana? Kirjoita vihkoosi mahdollisimman monta veden käyttötarkoitusta.
2. Mihin käyttötarkoituksiin voi käyttää myös likaista vettä?
3. Mitkä taudit leviävät likaisen veden välityksellä? Etsi tietoa kirjastosta tai internetistä ja listaa mahdollisimman monta likaisen veden välityksellä tarttuvaa tautia.
4. Mitä tekisit jos sinulla olisi vain viisi litraa vettä käytössäsi koko päivänä?

Vaihtoehtoisesti voit pyytää oppilaita kuvaamaan päivän aikana kamerakännyköillään kaikki ne tilanteet joissa he käyttävät vettä. Tämä vaatii luokassa mahdollisuuden esitellä tuotokset seuraavan tunnin alussa. Myös likaisen veden käyttötarkoitukset oppilaat voivat halutessaan kuvata kamerakännyköillään. Luokassa voidaan järjestää kilpailu, jossa nokkelimman likaisen veden käyttötarkoituksen keksinyt oppilas kruunataan voittajaksi.